

Zdeňka Dvořáčková

„Dnes je 1. duben 2015, jsme u paní Dvořáčkové v Jihlavě ulici Telečská 37. Náš tým je ze základní školy Seifertovy- Jorika Kejnovská, Petr Zikmund, Lenka Pohořelská, Jana Jírová a Lucie Smejkalová a paní učitelka Karlová.“ (00:00-00:19)

Zdeňka Dvořáčková, Šidlořová, narozena 10.6. 1937 v Praze. Otec byl učitel, matka se starala o domácnost. 1943 nastoupila do školy. Po nástupu němců otec vyhozen ze školy a živil se výrobou ozdobných krabic. Bydlela v Chotěboři se svými rodiči, bratrem Pavlem, babičkou, dědečkem a později s německými ženami a jejich 2 syny.

Pro jídlo se babička vydávala v noci přes lesy do okolních vesnic. Pěstovali obilí, měli králíkářnu, 2 slepice (jednu museli později zabít), krůty a 3 husy (1 byla ochočená). Potraviny dostávali za lístky, proto museli šetřit. Za rok dostali 1 boty a jídla měli také málo.

Otce povolali na práce, museli kopat... Ke konci války ho asi na půl roku odvezli do koncentračního tábora, když se vrátil, byl hubený, ale nenakazil se. V podzemí měl místo, kde byla zima a nebyli tam cizopasníci.

Po návratu složila Zdeňka básničku: (11:27-11:52)

Náš tatíček milovaný,
krásné černé vlasy má.
Mně a mému bratříčkovi,
všechnu svoji lásku dá.
Němci nám ho zabít chtěli,
v koncentráku uvěznili.
Ale Rusi bratři milí,
nám tatínka zachránili.

Ke konci se spolubydlící Němky chystali na útěk. Rodině pak přišel dopis od matčiného spolužáka. Šel na pochod smrti a potřeboval balíček s jídlem 24kg. Tak mu rodina poslala balík s makovcem a sádlem.

To je taková, možná to znáte, no nevypadá to zrovna hezky a němci většinou ty balíky otvírali a když tam viděli něco velmi dobrého a co hezky vypadalo, tak to sebrali. To tomu dotyčnému člověku nenechali.**(15:09) „No takže ten makovec nevypadal zrovna vzhledně a našim se dokonce podařilo dát dohromady trošku nějakého toho tuku a sádlo nějaký babička sehnala na venkově, takže ještě do toho upečeného makovce vydlabali díru a dali do něho to sádlo a kousíček nějakého toho tuku. A ten balík tedy odeslali. No a abych vám řekla jak to dopadlo.“(15:41)**

Tak ten mamčin spolužák dostal ten balík a druhý den, to bylo štěstí, šli na pochod smrti. To znamená že němci ten koncentrační tábor vyprázdnili, seřadili lidi do průvodu, starý, mladý, děti, prostě jak to leželo, běželo a teď je vedli v takovém průvodu třeba sto kilometrů na nějaké jiné místo. Mezi tím samozřejmě ti nejslabší a

nemocní to nepřežili, takže padali na zem a jakmile někdo upad, tak už po straně šli němci že jo a okamžitě ho zastřelili, hodili do příkopu a šlo se dál.(16:35) „**Takže takhle zrovna ten další den vyšel ten spolužák mojí maminky na ten pochod, ale předtím, jak jsem vám říkala, stihl ještě dostat ten balík, takže oni než vyšli na ten pochod tak se najedli i jeho dva kamarádi další. A ještě do kapes a tak si dali nějaké věci na cestu, nějaké jídlo, aby se mohli posilnit. Takže dopadlo to díky tomu dobře, zachránil se jak ten mamincin spolužák, tak ještě jeho dva kamarádi. A když skončila válka, tak někdo u nás zvoní a přišel ten mamincin kamarád a začal nás všechny objímat a říká: Vy jste mě zachránili, z naší rodiny jsem zůstal jedině já, všichni moji příbuzní, manželka, děti všichni zahynuli v koncentračním táboře. Ani nevím v kterém. Takže to ještě tenhle příběh zvládl.(17:50)**

Paní Dvořáčková prosím vás mohla by jste nám teď popsat jak vaše rodina prožívala konec války a osvobození ?

(18:00)„No tak konec války jsme poznali, že se blíží, protože jsme poslouchali zahraniční rozhlas, byl to buď hlas Ameriky a nebo Londýn, vždycky se ozval tympán z rádia a dělalo to: „bum, bum, bum, bum“ a takhle se hlásilo a teď se ozvalo: „Volá Londýn...“ , samozřejmě to bylo zakázané, kdyby někdo přišel ,nebo by se přišlo na to že je posloucháme tohle vysílání tak okamžitě bychom jako celá rodina šli do koncentráku. To bylo přísně zakázáno. No, ale stejně to každý poslouchal. Takže už i v tom rozhlase v tom rádiu starodávném jsme slyšeli že rusové vyhrávají, že už ženou ty němce před sebou a že se blíží konec války. Takže jsme to očekávali a také jsme pozorovali nejvíc bombardování, protože tady blízko Chotěboře jsou Pardubice, to není zas až tak velká vzdálenost, tak tam byly chemické továrny kde němci vyráběli různé věci, které potřebovali jako zbrojaři do války. No a nalétávali až na Pardubice americké stíhačky a ty Pardubice často bombardovali. A my, když letěli přes Chotěboř, tak jsme všichni vybíhali z domu a mávali jsme na ně jako by nás měli vidět. A, aby je nezaměřili němečtí dělostřelci tak oni vyhazovali z těch letadel, takové stříbrné třepení, co teď se dává na vánoční stromečky. Znáte to jo, jak se to roztřepí a pohazuje na vánoční stromeček. A to když vyhodili z letadla tak je němečtí dělostřelci nemohli tolik zaměřit, protože tím jak to třepení padalo tak to rušilo ty jejich přístroje. Takže ty bombardéry doletěly nad ty Pardubice a to už pak i ty rány byly slyšet a už jsme viděli jak k obloze stoupá kouř, jak už se s těch továren(zničených tím bombardováním samozřejmě) tam kouří. No a asi byly taky informovaní i místní němečtí vojáci, protože jednoho dne přijelo německé nákladní auto a naložilo paní Grounovou s malým Jáchimem i ten její nábytek a všechny její věci a odjeli. No tak jsme se ptali proč paní Negelová nejede taky, že už je načase, protože když je pak zajmou rusové tak nikdo nevěděl co s nimi bude že jo? A ona říkala, že je dost času, že nespěchá. No jenomže pak už bylo slyšet dunění děl, to už jak se blížila tedy rudá armáda, proto tady v těch místech nás osvobozovali rusové. No a 8. Května ráno najednou přijelo vojenské auto a paní Negelová honem sbalila všechny věci do auta a už to jako nevypadalo dobře, že dojedou. Tak naši říkali té paní Negelové: „Jestli

chcete tak tady Fredyho nechte, protože jedete vojenským autem a rusové po vás budou střílet, vy nemusíte vůbec dojet, vy můžete někde zahynout na cestě, no a Fredy je hodný kluk, mi ho máme rádi. Nechte ho tady a po válce si ho vyzvednete, nebo ho za vámi nějak dopravíme.“Ale paní Negelová říká: „Ne, když zahynu tak i můj kluk.“Takže strčila Fredyho do auta a odjížděli, tak Fredy se s námi loučil a říkal: „Když si zachráním život, tak vám napíšu.“Tak s tím odjel. A víckrát jsme od něho dopis, nic nedostali.Takže byl to takový dobrý kamarád že by nám určitě býval napsal, i když by mu to třeba ta maminka nedovolila.Ale rozhodně by napal, ale už jsme o něm víckrát neslišeli. Asi zahynuli, no. On pocházel z mnichova a ta paní před ním ta byla z Lipska.

Takže utíkali na západ, tam už zase proti jeli Američané, tak je možný že se tam někde i s Američany mohli setkat. Oni někteří němci, když už viděli že je války konec a 8. května byla podepsána mírová smlouva, že už se nebude válčit, tak oni přesto válčili a zabíjeli. Zrovna tak byl ten konec války v Chotěboři. Taj jsme se rozloučili s Fredym a druhý den ráno se ozvala střelba, nehodně z blízka. Kulometry nějaké jsme slyšeli a děla, tak naši rozhodli, že nemůžeme zůstat v domě a že se půjdeme ukrýt do sklepa. Už jsme měli všechno připravený, jídlo, vodu to všechno už jsme měli ve sklepě. A tak jak začala ta střelba, tak jsme honem utíkali do sklepa. A ted jsme si ještě ve sklepě všimli, že nemáme zadělané okénko u sklepa. Tím okénkem se nám tam nějaká střela mohla dostat, takže děda ještě honem vyběhl ven a dával tam nějaký kámen těžký pak ještě nějaké prkno.A zevnitř jsme měli polštář, ale už po dědovi někdo střílel. Rychle zabouchl dveře a my jsme byly rádi, že doběhl do sklepa živý. No a ted to začalo, seděli jsme ve sklepě a kolem nás to dunělo, bouchalo,práskalo a ted jsme si říkali: co se to tady děje, nějaká bomba spadne na dům, všechny nás to zabije, nebo nám ho nějaké dělostřelectvo roztřelí. Babička ta byla hodně zbožná, tak měla růženec a celou tu dobu se modlila. Seděli jsme tam po tmě a zabalení v dekách, protože ve sklepě byla zima, jinak venku bylo krásně, bylo teplo všechno kvetlo, bylo počasí pomalu jako v létě. Tak jsme tam tak seděli, husí kůži po těle.(26:18) A já jsem byla docela hrdina že jsem ani neplakala, to Pavel ten byl mladší tak ten si občas zaplakal. Seděli jsme našim na klíně, ale bez tatínka samozřejmě, takže jediný muž tam byl náš děda,tak nás utěšovali a trošku jsme se napili. No a pak se začal blížít večer a najednou nám z ničeho nic ta střelba utichla.“(26:51)Ale úplně jako když utne. Prostě najednou je ticho, tak jsme čekali co se bude dít, střelba nepokračovala, tak děda řekl: „Počkejte já se půjdu podívat co se děje.“Tak opatrně otevřel domovní dveře a najednou přibíhá zpátky a volá: „Pojďte ven, pojdte ven, už je konec války tady běhají lidi a na náměstí jsou rusové, musíme je jít vítat!“Tak jsme měli takovou radost, že jsme se zachránili. Vyběhli jsme ze sklepa a že poběžíme teda všichni na to náměstí, že tam rusové jsou na tancích. Tak jsme ještě nalámali nějaké kytičky hlavně šeřík, měli jsme tam obrovský keř, to už všechno kvetlo tenkrát.Tak jsme takovou kytici šeříku natrhali a utíkali jsme na náměstí. A my jsme bydleli trochu na okraji Chotěboře. Ale na náměstí jsme to měli tak slabých deset minut.Jenomže jsme museli projít takovým místem kde byla řada domů a mezi těmi domy byl udělaný tunel, abychom se tím tunelem mohli dostat ven.

Tak jsme běželi, doběhli jsme k tunelu a tam jsme se lekly, protože jsme tam viděli někoho v helmě ležet v trávě. Ale nehýbal se a když jsme se šli podívat blíž, tak to byl tesák, měl helmu se zkříženými hnátama lidskou lebku, protože tak byly označeni, aby se jich každý bál. A ležel tam zastřelenej a u sebe měl kulomet. Takže jsme si řekli: aha tak to je ten co střílel po našem dědovi, když šel zadělávat okénko do sklepa. On se tam usadil u toho tunelu a hned jak někdo prošel kolem, hned po něm střílel z kulometu. No ale to jsou rány z kulometu, to je palba, to jsou opravdu velké rány.(29:27) Tak jsme mu to přáli, jinak jsme hodní lidi.(29:30)A utíkali jsme na to náměstí. A teď jsme potřebovali přejít na hlavní silnici, která na to náměstí vede a potřebovali jsme projít úzkou uličkou. Tak jsme utíkali tou úzkou uličkou, když v tom jsme znovu uslyšeli střelbu. A křik jsme slyšeli, že jsme se tak lekli, ale zrovna jsme byly u domu, který měl zádveří.

Z kulometu lítaly střely. Bylo to poslední německý auto, který Rusové hnali tou hlavní silnicí na Golčův Jeníkov. Stříleli kolem sebe co se dalo. Místo toho, aby jeli a byli rádi, že si zachrání život tak ještě vraždili lidi. My jsme měly štěstí, že jsme do toho domu zaběhly. Když to auto přejelo tak jsme vylezli z domu a šli na náměstí. Náměstí bylo plný lidí. Všichni tam jásalí a zpívali. Kolem náměstí bylo plno tanků. Rusové byli celí ušmudlaní. Když na náměstí viděli děti, tak si asi vzpomněli na ty svoje děti co nechali doma. Hned po nás natahovali ruce. Maminka mě zvedla a podala mě Rusovi na tank. Já jsem se ho chytla a na tom tanku jsem s ním objela celý náměstí. Pak ještě chtěl svést Pavla, ale on se bál. Pak jsme jim daly květiny. Nezdrželi se dlouho, jen si odpočinuli, najedli se a napili. Ale určitá část vojáků tam zůstala. Když odjeli tak jsme šli domů. A lidi si je ubytovávali ve svých domech. K nám přišli dva důstojníci. Byli to vojáci z války, kteří si hodně vytrpěli. Zůstali u nás bydlet. Přenechali jsme jim byt co z něho utekli ti Němci. My jsme proti dveřím na chodbě měli zrcadlo. A ten voják jak se viděl v zrcadle tak hned vytáhl pušku. Už na sebe do zrcadla mířil. Byli velice opatrní. Měli hodně rádi děti. Pak jsme jen čekali až se tatínek vrátí.

Ted' vás ještě poprosíme, aby jste nám popsala návrat vašeho tatínka z koncentračního tábora.

Po skončení války jsme čekaly kdy se tatínek vrátí. Nebyli telefony, aby jsme mohly získat zprávu kde se nachází. Každý den jsme čekaly kdy se vrátí. Za týden po skončení války jsme se dočkaly. Najednou před naším domem zastavil vůz tažený koňmi. Najednou z vozu někdo leze dolů. Byly jsme zvědavý. Z vozu vylezl tatínek. Nevěděli jsme co máme dělat dřív jestli ho líbat, nebo objímat. Zavedli jsme ho domů. Nepřijel sám. Přijeli s ním dvě paní, které byly od Chotěboře. Tatínek nám potom vyprávěl své zážitky-také z cesty koňským povozem. Jak jeli tak lidé začali křičet- Tohle to je esesák! Chyťte ho! Tatínek říkal nechte ho být oni na nás byli zlý, tak jim nebudeme oplácet zlé zlým. Pak se esesáci převlékli do civilního oblečení. Ačkoli byli Češi tak Němcům chodili žalovat. Mysleli si, že u Němců získají výhody. Lidé kvůli tomu, aby se měli dobře udělají různé věci. Byl tam jeden takový hle udavač. Jednou šel kolem domku, kde bydleli židé. A paní vylezla z domku ven,

protože šla napumpovat vodu. On si všiml, že ta paní nemá na oblečení přišito šesticípou hvězdu s nápisem Jude. Se židy bylo zacházeno velice špatně, a proto často skončili v koncentračních táborech. On té paní řekl kde má tu hvězdu? A i hned jí šel udat. Tu paní zatkli a už se z koncentračního tábora nevrátila. Ten pán se jmenoval Zmeškal. Po konci války si pro něj přišli lidé a zavřeli ho do vězení. Potom ho v Chotěboři popravili- oběsili ho. (*A na závěr se s námi podělte o vaše životní krédo.*) **42:17- Já jsem se vždycky snažila nikomu neublížovat, lidem pomáhat a to potom ve vás nechá takový příjemný pocit, že se hezky cítíte...** Taky jsem to neměla jednoduché, protože nám zemřela maminka, když mi bylo patnáct let a bratrovi třináct let. Vždy jsem si říkala a svým žákům- **43:11- Co se nelíbí tobě nedělej druhému.**

A nyní nám dovolte paní Dvořáčková, abychom vám poděkovali za vaše vzpomínky a že jste se s námi podělila o váš zajímavý životní příběh.